

Herontwikkeling Koninginnelaan Nijmegen

Windklimaatonderzoek met behulp van CFD

Herontwikkeling Koninginnelaan Nijmegen

Windklimaatonderzoek met behulp van CFD

opdrachtgever	Koninginnelaan Ontwikkeling BV
rapportnummer	O 16557-2-RA-002
datum	30 september 2022
referentie	OO/JA//O 16557-2-RA-002
verantwoordelijke	O.E. Otten
opsteller	ir. J.T. Akhnoukh +31 858228676 j.akhnoukh@peutz.nl

peutz bv, postbus 66, 6585 zh mook, +31 85 822 86 00, mook@peutz.nl, www.peutz.nl

kvk 12028033, opdrachten volgens DNR 2011, lid NLingenieurs, btw NL.004933837B01, ISO-9001:2008

mook – zoetermeer – groningen – düsseldorf – dortmund – berlijn – leuven – parijs – lyon

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Normstelling en uitgangspunten	7
2.1	Beslismodel NEN 8100	7
2.2	Windhinder en windgevaar volgens NEN 8100	7
2.2.1	Windhinder	7
2.2.2	Windgevaar	8
2.3	Windklimaat op de locatie	9
2.4	Simulatie windsnelheden met CFD	11
3	Rekenresultaten	12
3.1	Geplande situatie	12
3.2	Effect van de luifel	13
4	Samenvatting en conclusies	15

1 Inleiding

In opdracht van Koninginnelaan Ontwikkeling BV is met behulp van Computational Fluid Dynamics (CFD) een indicatief onderzoek verricht naar de te verwachten windklimaatssituatie rondom de herontwikkeling aan de Koninginnelaan 164 te Nijmegen.

Voor het vervaardigen van het CFD-model is onder meer gebruik gemaakt van een door WRK Architecten aangeleverd 3D-model. De verdere stedenbouwkundige omgeving en begroeiing is meegenomen aan de hand van gegevens uit openbare bronnen. In totaal is een gebied gemodelleerd van circa 900 bij 900 meter. Er zijn twee bebouwingssituaties beschouwd:

- 1) De geplande situatie waarbij toekomstige begroeiing is aangebracht op (en rondom) het plein dat naast het plan ligt. In figuur 1.1 is deze situatie getoond. De gemodelleerde toekomstige begroeiing komt overeen met het aangeleverde bomenplan van de gemeente Nijmegen (Schetsontwerp Westentree, ontvangen op 13-09-2022), zie figuur 1.2.
- 2) als 1) met ook nog een luifel aan het plan, zie figuur 1.3. De positie van de luifel is geschetst in figuur 1.4. De luifel heeft een diepte van 4 m en hangt 5 m boven het plaatselijke maaiveldniveau.

Het doel van het onderzoek was het vaststellen en beoordelen van het te verwachten windklimaat in de directe omgeving van de geplande bebouwing.

Voor de opzet van het onderzoek en de beoordeling van het windklimaat is uitgegaan van de Nederlandse norm NEN 8100:2006 *Windhinder en windgevaar in de gebouwde omgeving*.

In dit rapport wordt verslag gedaan van het verrichte onderzoek waarbij de volgende indeling is gehanteerd. In hoofdstuk 2 worden de normstelling en uitgangspunten van het onderzoek toegelicht. De rekenresultaten worden gepresenteerd in hoofdstuk 3 van dit rapport. Tot slot is in hoofdstuk 4 een samenvatting van het onderzoek opgenomen en worden conclusies gegeven.

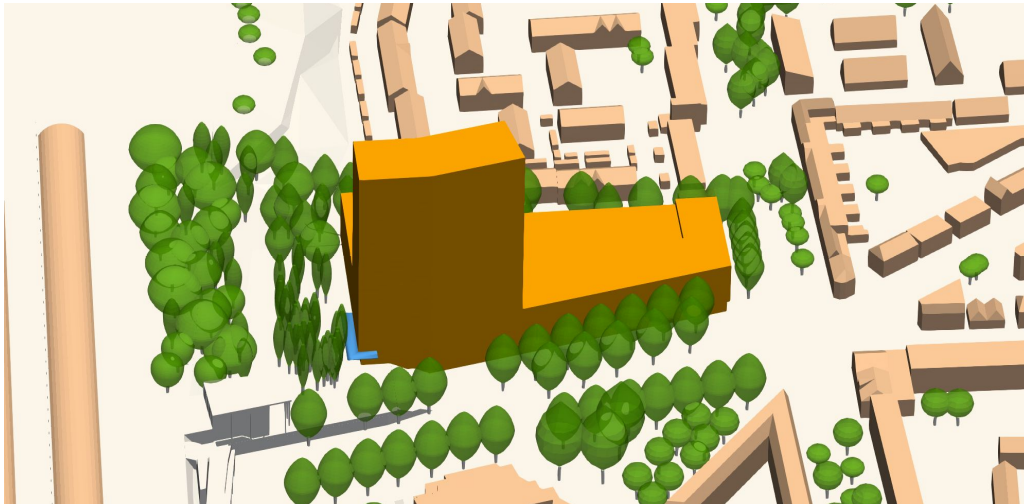
f1.1 Het gehanteerde 3D-model van de geplande bebouwing (oranje) en de omgeving

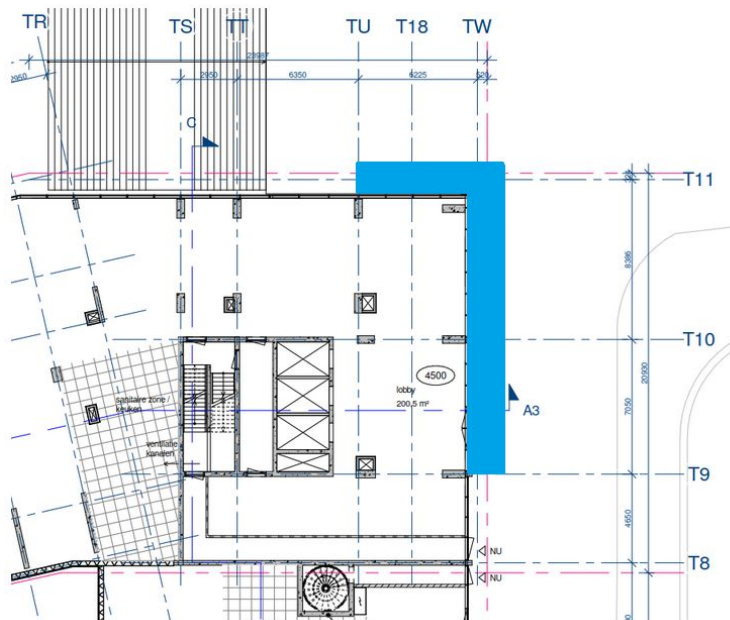
f1.2 Bovenaanzicht bomenplan van de geplande situatie

f1.3 Het gehanteerde 3D-model van de geplande bebouwing (oranje) met een luifel (blauw)

f1.4 Aanduiding van de locatie van de luifel (blauw) in de plattegrond van het plan

2 Normstelling en uitgangspunten

2.1 Beslismodel NEN 8100

De beoordeling van het windklimaat met betrekking tot windhinder en windgevaar, is in Nederland vastgelegd in de norm NEN 8100. Om te bepalen of windhinder en/of windgevaar te verwachten is, kan in eerste instantie gebruik worden gemaakt van het beslismodel in de NEN 8100. Hierin wordt onder meer beschreven in welke situaties windklimaatonderzoek nodig is. Voor gebouwen met een hoogte vanaf 30 meter wordt nader onderzoek met CFD- of windtunnelsimulatie noodzakelijk geacht. Gezien de geplande bouwhoogte van 71 meter, wordt het uitvoeren van een windklimaatonderzoek als noodzakelijk beschouwd.

2.2 Windhinder en windgevaar volgens NEN 8100

De gevoeligheid van de mens voor wind is sterk afhankelijk van de activiteit waarmee men bezig is. Bij een laag activiteitsniveau (bijvoorbeeld wachten bij een bushalte, op een terrasje zitten) zullen lagere windsnelheden als hinderlijk ervaren kunnen worden dan bij een hoger activiteitsniveau. In de NEN 8100 wordt voor de beoordeling van het windklimaat derhalve onderscheid gemaakt tussen verschillende activiteitenklassen. Bij hogere windsnelheden kan tevens sprake zijn van gevaarlijke situaties zoals evenwichtsverlies bij het passeren van gebouwhoeken en dergelijke. Hiervoor wordt getoetst aan het specifieke gevaarcriterium.

2.2.1 Windhinder

Windhinder is iets wat in geen geval geheel te voorkomen is: als het stormt is de wind hinderlijk, wat voor maatregelen er ook getroffen worden. Het is daarom ook de kans op windhinder, die maatgevend gehouden wordt voor de beoordeling van het windklimaat. Voor windhinder wordt een drempelwaarde $v_{DR,H}$ aangehouden van 5 m/s uurgemiddelde windsnelheid op loop- of verblijfsniveau. Bij deze windsnelheid gaan mechanische effecten bij de ervaring van het windklimaat een rol spelen zoals bijvoorbeeld het omslaan van paraplu's, in de ogen waaien van stof en in meer extreme vorm het dichtwaaien van een autoportier en dergelijke.

Aan de hand van onderstaande tabel 2.1, afkomstig uit de NEN 8100, wordt een beoordeling gegeven van de te verwachten mate van windhinder.

t2.1 Criteria windhinder volgens NEN 8100

Overschrijdingskans $p(v_{\text{LOK}} > v_{\text{DR,H}})$ in procenten van het aantal uren per jaar	Kwaliteitsklasse	Activiteit		
		I. Doorlopen	II. Slenteren	III. Langdurig zitten
< 2,5	A	Goed	Goed	Goed
2,5 – 5	B	Goed	Goed	Matig
5 – 10	C	Goed	Matig	Slecht
10 – 20	D	Matig	Slecht	Slecht
≥ 20	E	Slecht	Slecht	Slecht

Afhankelijk van de activiteitenklasse wordt de waardering van het lokale windklimaat gekwalificeerd met 'goed', 'matig' of 'slecht' (zie tabel 2.1). Bij een goed windklimaat ondervindt men geen overmatige windhinder. In een situatie zonder overmatige windhinder heeft het merendeel van het publiek onder normale omstandigheden geen last van windhinder. Bij een matig windklimaat ervaart men af en toe overmatige windhinder. In een slecht windklimaat ervaart men regelmatig overmatige windhinder. In een dergelijke situatie heeft het merendeel van het publiek last van windhinder.

Er wordt naar gestreefd, om binnen de verschillende activiteitenklassen, een goed, eventueel nog matig windklimaat te realiseren.

Opgemerkt wordt dat de natuurlijke gebruiksmomenten van terrassen en buitenruimten doorgaans niet vaak samenvallen met ongunstige windomstandigheden. Zo zal een relatief groot deel van voorkomende windhinder optreden in de winter. In de norm wordt daar geen rekening mee gehouden. Op terrassen en buitenruimten wordt om deze reden meestal uitgegaan van het criterium voor slenteren in plaats van langdurig zitten, met een streefwaarde van minder dan 5%.

2.2.2 Windgevaar

Voor windgevaar wordt 15 m/s uurgemiddelde windsnelheid als drempelwaarde $v_{\text{DR,G}}$ gehanteerd.

Op basis van tabel 2.2, afkomstig uit de NEN 8100, wordt bepaald of sprake is van windgevaar.

t2.2 Criteria windgevaar volgens NEN 8100

Overschrijdingskans $p(v_{\text{LOK}} > v_{\text{DR,G}})$ in procenten van het aantal uren per jaar	Kwalificatie
$0,05 < p < 0,30$	Beperkt risico
$p \geq 0,30$	Gevaarlijk

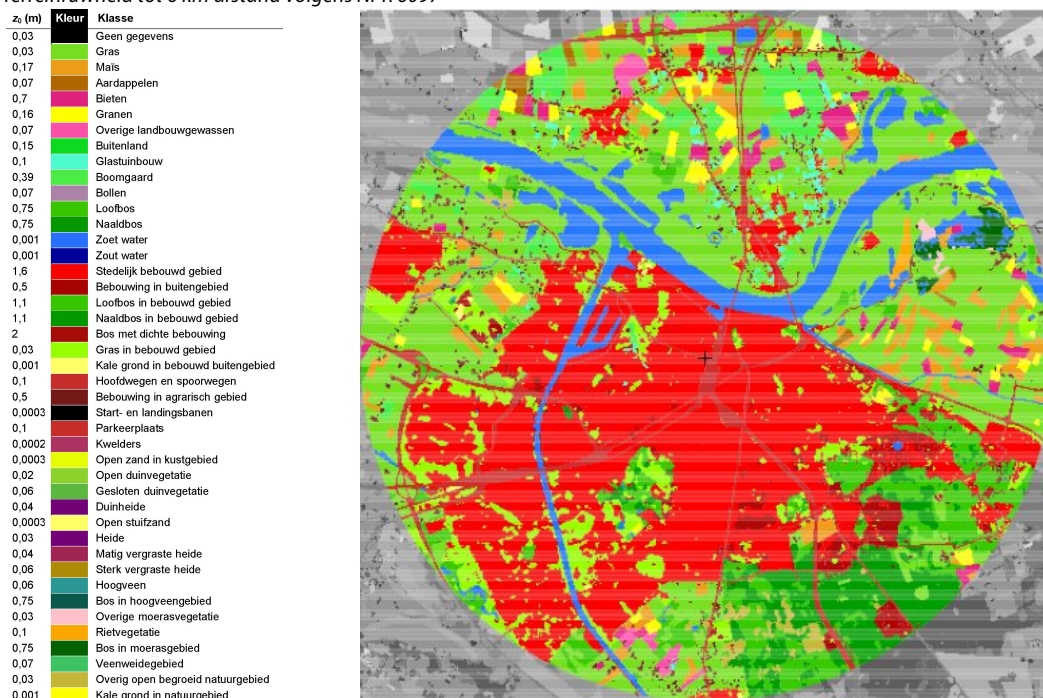
De norm stelt: "Situaties waarvoor een overschrijdingskans geldt van $0,05 < p < 0,30$ mogen alleen worden geaccepteerd als deze vallen binnen activiteiten klasse I (doorlopen). Voor activiteiten klasse II en III geldt de eis $p \leq 0,05$.

Situaties met een overschrijdingskans van $p \geq 0,30$ zijn evident gevaarlijk en behoren te allen tijde te worden vermeden; het publiek mag hier niet aan worden blootgesteld."

2.3 Windklimaat op de locatie

Voor de vertaling van de resultaten van de berekeningen naar de werkelijke situatie wordt gebruik gemaakt van een windstatistiek. De NEN 8100 verwijst voor de benodigde meteogegevens naar de NPR 6097:2006 *Toepassing van de statistiek van de uurgemiddelde windsnelheden voor Nederland*. Met behulp van de bijbehorende software wordt voor de specifieke locatie een windstatistiek berekend op basis van meteogegevens van een groot aantal meteostations en gegevens omtrent terreinruwheden tot 6 km afstand van het plan. De terreinruwheden van het omliggend gebied worden per categorie weergegeven in figuur 2.1. De kleur geeft de terreinruwheid aan, rood staat bijvoorbeeld voor stedelijk bebouwd gebied.

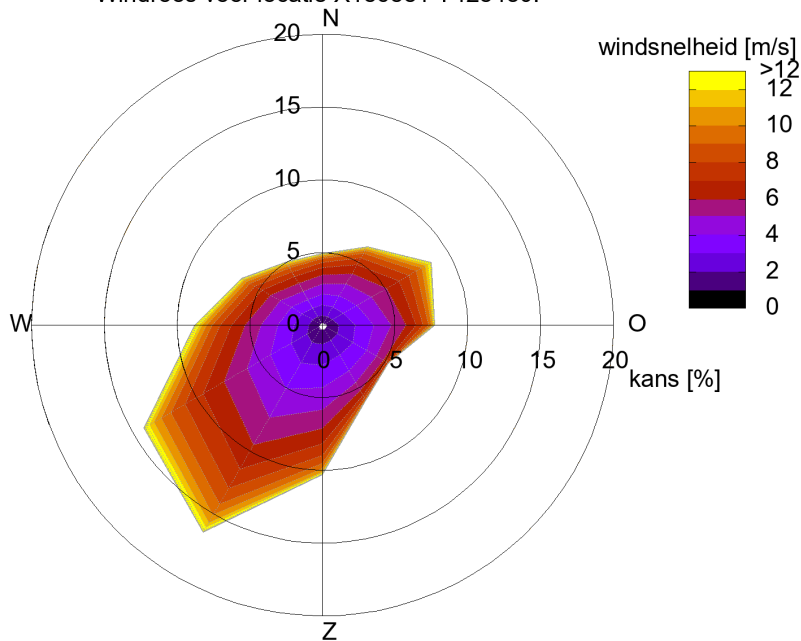
f2.1 *Terreinruwheid tot 6 km afstand volgens NPR 6097*

In figuur 2.2 is de op basis van de NPR 6097 berekende windroos op 60 meter hoogte boven de betreffende locatie weergegeven. In de windroos wordt de kans op het voorkomen van wind uit een bepaalde richting weergegeven alsmede de verdeling van windsnelheden binnen de betreffende richtingen. Uit de windroos en onderstaande windstatistiek (tabel 2.3) blijkt dat op de planlocatie met name bij wind uit het zuiden tot westen de hoogste windsnelheden optreden en dat de wind relatief vaak uit het zuidwesten (210° en 240°) komt. De zuidwesten wind is hiermee voor een groot deel bepalend voor het windklimaat op de planlocatie.

f2.2 Windroos betreffende locatie volgens NPR 6097

Windroos voor locatie X186881 Y428430.

t2.3 Windstatistiek van de betreffende locatie volgens NPR 6097

Distributief overzicht windsnelheden 60 meter op basis van NPR 6097 in uren per jaar							totaal aantal uren: 8766.4					
Positie X186881 Y428430 Jaar 1963-2002							gemiddelde windsnelheid (m/s): 5.2					
wind snelheid	Noord 0°	30°	60°	Oost 90°	120°	150°	Zuid 180°	210°	240°	West 270°	300°	330°
0.0 - 0.9	13.9	14.9	17.5	28.5	27.5	27.8	27.4	29.9	26.7	20.7	15.4	14.8
1.0 - 1.9	47.0	46.3	55.3	70.9	79.3	79.9	89.4	95.5	82.1	64.5	54.4	44.7
2.0 - 2.9	63.1	64.7	75.6	99.5	105.5	103.8	124.5	140.0	111.1	87.7	72.7	60.7
3.0 - 3.9	63.5	81.7	91.8	113.1	98.9	108.3	136.0	180.6	144.1	96.9	78.0	59.7
4.0 - 4.9	62.8	81.9	104.3	103.3	68.3	82.8	132.7	201.4	162.6	105.0	75.5	59.3
5.0 - 5.9	52.5	70.4	102.8	88.4	44.3	53.0	114.1	186.0	158.8	92.0	69.9	54.5
6.0 - 6.9	44.3	60.6	87.9	63.1	23.3	34.0	92.9	167.3	147.6	81.8	57.6	44.7
7.0 - 7.9	32.5	47.3	65.4	41.7	8.7	19.4	68.7	135.8	125.4	68.9	46.5	33.3
8.0 - 8.9	22.0	31.4	52.3	31.0	2.5	9.3	49.5	108.2	96.4	48.8	35.0	25.0
9.0 - 9.9	12.3	19.9	38.7	17.3	0.6	4.0	30.8	77.7	69.3	35.1	23.4	17.1
10.0 - 10.9	8.0	12.9	26.6	9.8	0.3	1.4	17.6	52.3	48.7	25.7	15.5	13.4
11.0 - 11.9	4.4	7.7	17.0	6.1		0.6	9.2	31.8	31.0	16.5	10.1	6.8
12.0 - 12.9	2.8	3.5	11.8	3.7		0.1	4.6	17.7	18.0	11.7	5.6	3.3
13.0 - 13.9	1.6	2.0	6.0	0.9			2.2	9.9	9.9	7.1	3.0	2.5
14.0 - 14.9	1.1	1.1	2.8	0.5			1.0	4.4	4.9	4.3	1.2	1.5
15.0 - 15.9	0.5	0.3	1.0	0.2			0.7	2.5	2.5	2.8	1.1	0.7
16.0 - 16.9	0.1	0.1	0.4	0.1			0.2	1.2	1.8	1.5	0.3	0.3
17.0 - 17.9			0.4					0.6	0.6	1.0	0.1	0.2
18.0 - 18.9			0.1					0.2	0.4	0.3	0.2	0.2
19.0 - 19.9									0.1	0.3	0.1	
20.0 - 20.9									0.1		0.1	
21.0 - 21.9									0.1	0.1		
22.0 - 22.9										0.1		
23.0 - 23.9												
24.0 - 24.9												
25.0 - 25.9												
26.0 - 26.9												
27.0 - 27.9												
28.0 - 28.9												
29.0 - 29.9												
30.0 - 30.9												
31.0 - 31.9												
32.0 - 32.9												
33.0 - 33.9												
34.0 - 34.9												
35.0 - 35.9												
36.0 - 36.9												
37.0 - 37.9												
38.0 - 38.9												
39.0 - 39.9												
aantal uren	432.4	546.7	757.7	678.1	459.2	524.4	901.5	1443.0	1242.2	772.8	565.7	442.7
gemiddelde snelheid	4.8	5.1	5.7	4.6	3.4	3.7	4.9	5.7	5.9	5.6	5.2	5.1

2.4 Simulatie windsnelheden met CFD

Voor het uitvoeren van een windklimaatonderzoek beschikt Peutz over een eigen windtunnel. Als het gaat om relatief eenvoudige bebouwingssituaties, of bebouwingssituaties waar op voorhand van wordt verwacht dat geen grote windproblemen op gaan treden, kan worden volstaan met een numerieke simulatie met Computational Fluid Dynamics (CFD). In deze situatie is in overleg met de opdrachtgever van deze onderzoeksmethode uitgegaan. De rekenmethode is aan de hand van eerder uitgevoerde windtunnelprojecten gevalideerd.

De grenslaagstroming die in de praktijk (bij neutrale stabiliteit ten aanzien van het temperatuurprofiel) aanwezig is wordt aan de rand van het CFD-model opgewekt zodat het juiste windprofiel (afhankelijk van de terreinruwheid) wordt gesimuleerd. Verfijning van de lokale windsituatie vindt plaats door de direct omliggende bebouwing en begroeiing mee te modelleren.

De windsnelheden rondom het project worden met het CFD-model voor 12 windrichtingen berekend. Met behulp van de windstatistiek voor de bouwlocatie, zoals berekend in navolging van de NPR 6097, wordt vervolgens per windrichting de overschrijdingskansen voor de kritische uurgemiddelde windsnelheden van 5 en 15 m/s voor respectievelijk windhinder en windgevaar bepaald. De totale overschrijdingskans is de som van de overschrijdingskansen per windrichting, ook wel de hinderkans en de gevaarkans genoemd. Deze worden vervolgens getoetst aan de NEN 8100 om het lokale windklimaat te kunnen beoordelen.

In bijlage 1 is het technisch inlegvel, conform de NEN 8100, opgenomen. Het technisch inlegvel bevat een aantal rubrieken en aandachtspunten die een kort, schetsmatig overzicht geven van de relevante zaken van de CFD-berekeningen.

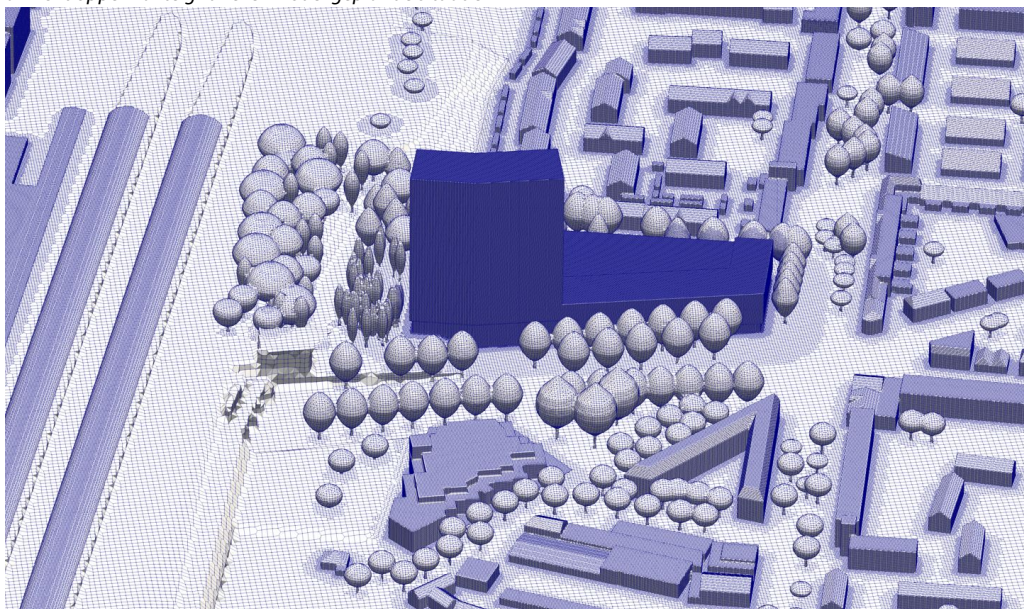
3 Rekenresultaten

In dit hoofdstuk worden de rekenresultaten van de geplande situatie gepresenteerd. Het toekomstige windklimaat wordt beoordeeld op basis van de uitgevoerde CFD-berekeningen, de windstatistiek van de betreffende locatie en de grenswaarden zoals beschreven in de paragrafen 2.2.1 en 2.2.2 betreffende windhinder en windgevaar.

3.1 Geplande situatie

In figuur 3.1 is een aanzicht gegeven van het rekengrid van de geplande situatie (zonder luifel).

f3.1 Aanzicht oppervlakte grid rekenmodel geplande situatie

In figuur 3.2 wordt in een horizontale doorsnede op hoofdhoogte (1,75 meter boven plaatselijk maaiveldniveau) de berekende hinderkans met kleurcontouren voor de geplande bebouwingssituatie weergegeven. De kleuren zijn afgestemd op de beoordelingscriteria uit de NEN 8100. Bij de beoordeling van het windklimaat wordt onderscheid gemaakt tussen de categorieën doorlopen en slenteren. Het criterium voor slenteren is van toepassing bij de gebouwentrees, verder wordt het criterium voor doorlopen gehanteerd. In slentergebieden wordt een hinderkans van minder dan 5%, overeenkomend met een beoordeling goed, nagestreefd. Het criterium voor langdurig zitten is niet toegepast.

Het aspect windgevaar wordt alleen tekstueel beoordeeld.

f3.2 Het te verwachten windklimaat in de geplande bebouwingssituatie

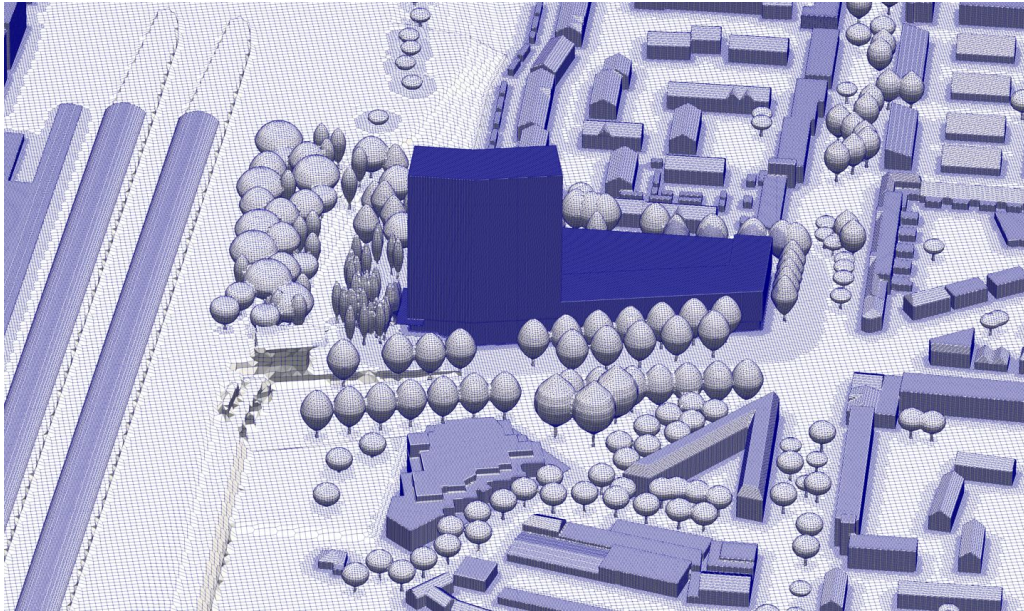

Uit figuur 3.2 kan worden geconcludeerd dat in de geplande situatie met de geplande begroeiing het windklimaat bij de planlocatie nagenoeg overal goed is voor lopen (kleuren grijs, blauw of groen). Bij de horeca wordt het windklimaat beoordeeld als goed voor de functiecategorie slenteren (zie de toelichting in paragraaf 2.2.1), met uitzondering van zeer dicht bij de zuidoostelijke gebouwhoek (matig). Op basis van de berekeningen wordt er in het plangebied geen overschrijding van het gevaarcriterium geprognosticeerd.

3.2 Effect van de luifel

In figuur 3.3 is het rekgengrid van de geplande situatie met de luifel weergegeven. De luifel heeft een diepte van 4 m en hangt 5 m boven het plaatselijke maaiveldniveau. Het verwachte windklimaat op 1,75 m boven het plaatselijke maaiveld voor deze berekening is weergegeven in figuur 3.4. Door te vergelijken met het resultaat zonder luifel (figuur 3.2) kan worden geconcludeerd dat de luifel zorgt voor een lichte verbetering van het windklimaat rond de noordoostenlijke gebouwhoek van het plan.

f3.3 Aanzicht oppervlakte grid rekenmodel geplande situatie met luifel

f3.4 Het te verwachten windklimaat in de geplande bebouwingssituatie met luifel (doorzichtig)

4 Samenvatting en conclusies

In opdracht van Koninginnelaan Ontwikkeling BV is met behulp van Computational Fluid Dynamics (CFD) een indicatief onderzoek verricht naar de te verwachten windklimaatssituatie rondom de herontwikkeling aan de Koninginnelaan 164 te Nijmegen. Het doel van het onderzoek was het vaststellen en beoordelen van het toekomstige windklimaat in de directe omgeving van de geplande bebouwing. Hiervoor is de geplande bebouwingssituatie inclusief geplande begroeiing onderzocht. Tevens is een berekening gedaan waarbij een luifel is toegevoegd aan het plan.

Voor de opzet van het onderzoek en de beoordeling van het windklimaat is uitgegaan van de Nederlandse norm NEN 8100:2006 *Windhinder en windgevaar in de gebouwde omgeving*.

Uit de resultaten van het onderzoek kunnen de volgende conclusies getrokken worden:

- In de geplande situatie met de geplande begroeiing is het windklimaat bij de planlocatie naar verwachting nagenoeg overal goed voor lopen. De geplande begroeiing draagt hier in grote mate aan bij. Geadviseerd wordt om dit groenplan aan te houden en zoveel mogelijk bladhoudende, meerstammige begroeiing te kiezen. Hierbij dient op te worden opgemerkt dat nieuwe geplante begroeiing doorgaans nog niet volgroeid is en dus nog niet maximaal effectief is zoals wordt verondersteld in de berekening.
- Het toevoegen van een luifel zorgt voor een kleine verbetering van het windklimaat in de onderzochte situatie.
- In het gebied rond het plan wordt in geen overschrijding van het gevaarcriterium geprognoseerd.

Mook,

Dit rapport bevat 15 pagina's
Bijlage 1: Technisch inlegvel numerieke simulatie

Bijlage 1 Technisch inlegvel numerieke simulatie

Project	Projectgegevens			
Projectnaam	Herontwikkeling Koninginnelaan Nijmegen			
Opdrachtgever	Koninginnelaan Ontwikkeling BV			
Projectleider	ir. J.T. Akhnoukh / O.E. Otten			
Datum	30 september 2022			
Model	Algemene gegevens van het model			
Omvang gemodelleerd gebied	900 x 900 meter			
Kerngebied	het gebied rondom de geplande bebouwing			
Omgeving	bebouwing/begroeiing			
Afmetingen model	1000 x 1000 x 500 meter			
Blokkeringsgraad	<10%			
Gemodelleerd groen	jaargemiddelde situatie			
Onderzochte windrichtingen	12 (rondom in stappen van 30 graden)			
Onderzochte configuraties	geplande bebouwingssituatie met bestaande en geplande begroeiing, geplande bebouwingssituatie met bestaande en geplande begroeiing én een luifel			
Computeropstelling	Specifieke gegevens van gebruikte programmatuur			
Programmatuur	OpenFOAM 6 ✓ FVM (eindige volume methode) — FEM (eindige elementen methode) — anders			
Algemeen	✓ drie-dimensionaal — twee-dimensionaal ✓ tijd-onafhankelijk — tijd-afhankelijk ✓ isothermisch — thermisch — passieve scalars — actieve scalars			
Rekenrooster	circa 18.9 miljoen cellen; verfijning t.p.v. de geplande bebouwing			
Turbulentiemodellering	k-ε-RNG-turbulentiemodel			
Convectieve differentieschema's	snelheidscomponenten: Gauss turbulentie grootheden: Gauss scalaire variabelen: -			
Randvoorwaarden	Gebruikte randvoorwaarden			
Instroombprofiel	logaritmisch snelheidsprofiel, windrichtingen 0°, 30°, 60° en 330°: $z_0=0.3$ m; overige windrichtingen $z_0=0.7$ m en bijbehorende profielen voor k en ε			
Uitlaat	constante druk			
Boven-/zijwanden	gesloten, wrijvingsloos			
Gegevensverwerking en -beoordeling	Informatie voor locatie en beoordeling windklimaat			
Amersfoortse coördinaten van de locatie	X = 186881 Y = 428430			
Toegepaste eisen	V_{DR} [m/s]	Gewenste kwaliteitsklasse	Overschrijdingskans [%]	Beoordeling
Voor comfort			$p(V_{LOK} > V_{DR,H})$	
Doorlopen	5,0	≤ D	< 20	≤ matig
Slenteren	5,0	≤ C	< 10	≤ matig
Zitten	5,0	≤ B	< 5	≤ matig
Regionale correctie	Geen correctie			
Voor gevaar			$p(V_{LOK} > V_{DR,G})$	
	15	n.v.t	$0,05 < p < 0,30$	beperkt risico
	15	n.v.t	$p \geq 0,30$	gevaarlijk
Gepresenteerde resultaten		windhinder: figuren met $p(V_{LOK} > V_{DR,H})$ -waarden, gevaar: tekstuele beoordeling		